

ЕКОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

О. А. Сичов¹, А. М. Гура²

¹ здобувач другого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, Кременець, Україна

² доктор філософії, доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, Кременець, Україна

alexandersychev04@gmail.com

На сьогодні ліси перебувають у критичному стані, не задовольняючи ані економічних, ані екологічних потреб. Незважаючи на розповсюдження лісових масивів по всій території України, їхні запаси є мізерними. Щорічне скорочення лісових площ, штучна трансформація лісових комплексів і погіршення їхнього санітарного стану є нагальною проблемою. Для подолання цієї кризи необхідно впроваджувати нові стандарти та методи екологічного управління на всіх рівнях. **Мета дослідження** – оцінити екологічні підходи щодо відтворення та експлуатації лісових ресурсів нашої держави, детально розглянути сучасні екологічні методи відновлення та раціонального використання лісів в Україні.

Ліси відіграють життєво важливу роль у збереженні екологічного балансу планети. Однак, масштабна вирубка лісів, їхнє нераціональне використання та втрата біорізноманіття створюють загрозу для довкілля та людства. Тому розробка та впровадження ефективних екологічних підходів до відновлення та використання лісових ресурсів є одним із найважливіших завдань сьогодення.

Основними причинами деградації лісів є [3]:

1) зміна клімату:

- посилення екстремальних погодних явищ: збільшення частоти й інтенсивності посух, пожеж, штормів призводить до масової загибелі дерев і руйнування лісових екосистем;

- зміна температурних режимів: підвищення температури та перемінність опадів порушують природні цикли лісів, що призводить до їхнього ослаблення та сприйнятливості до шкідників і хвороб;

- підвищення рівня моря: затоплення прибережних лісів, особливо мангрових, призводить до втрати біорізноманіття та захисту берегової лінії від ерозії;

2) зменшення біорізноманіття:

- втрата середовища існування: вирубка лісів позбавляє тисячі видів рослин і тварин їхнього природного дому, що призводить до їхнього зникнення;

- порушення харчових ланцюгів: зменшення кількості рослин і тварин в лісі порушує баланс екосистеми, може призвести до її колапсу;

- зменшення генетичного різноманіття: втрата генетичного різноманіття робить види більш вразливими до хвороб та зміни клімату;

3) порушення водного режиму:

- зменшення кількості опадів: вирубка лісів призводить до зменшення кількості опадів, що погіршує умови для зростання рослин і тварин;

- посилення ерозії ґрунтів: відсутність лісового покриву сприяє ерозії ґрунтів, замуленню водойм і погіршенню якості води;

- зменшення рівня ґрунтових вод: ліси є природними резервуарами води, їхня вирубка призводить до зниження рівня ґрунтових вод і висихання джерел;

4) соціальні наслідки:

- збідніння місцевого населення: ліси є джерелом доходів для багатьох людей, які займаються збором лісових продуктів, полюванням і рибальством, а відповідно втрата лісових насаджень призводить до соціальної нестабільності;

- конфлікти за природні ресурси: вирубка лісів часто призводить до конфліктів між різними групами населення, що сперечаються за доступ до природних ресурсів;

- зменшення рекреаційних можливостей: ліси є важливим місцем відпочинку та оздоровлення для людей, їхня втрата обмежує можливості для відпочинку на природі.

Дослідження екологічних підходів щодо відновлення та використання лісових ресурсів є критичним місцем для забезпечення сталого розвитку довгострокової життєздатності нашої планети.

Аналіз статистичних даних дозволяє зазначити, що станом на 2010 рік в Україні було 7,05 млн. га природних лісів, які займали понад 19 % території. З 2001 по 2023 роки Україна втратила 1,26 млн. га деревного покриву, що еквівалентно зменшенню деревного покриву на 11 % з 2000 року. Лише за 2023 рік наша країна втратила 19,7 га природних ресурсів [2].

Екологічні підходи до відновлення лісових ресурсів мають на меті забезпечення стійкості й ефективну регенерацію лісових екосистем, збереження біорізноманіття та забезпечення сталого використання цих ресурсів [4].

Ось деякі з основних екологічних підходів:

1) створення заповідників і національних парків – важливий крок для збереження природної спадщини нашої планети; ті території, де природні комплекси охороняються в їхньому природному стані, відіграють ключову роль у збереженні біорізноманіття, проведенні наукових досліджень і забезпеченні можливостей для екологічного туризму;

2) стале використання лісів: передбачає раціональне використання лісових ресурсів з метою задоволення потреб теперішнього покоління без шкоди для майбутнього;

3) лісове відновлення та рекультивація: активний процес, спрямований на відтворення природних умов у пошкоджених лісових екосистемах, відновлення ґрунтового покриву, посадки деревних рослин і створення умов для природного поновлення лісу;

4) відновлення природного місця зростання: для збереження здоров'я лісів важливо впливати на їхні природні процеси, що може включати насадження нових дерев, контроль над вогнем, захист від хвороб і шкідників;

5) управління лісовими ресурсами: передбачає постійний моніторинг і прогнозування потенційних загроз, таких як пожежі, шкідники та хвороби, з метою своєчасного реагування та мінімізації наслідків;

6) систематичний моніторинг дослідження лісів: дозволяє краще зрозуміти, як саме людська діяльність впливає на лісові екосистеми, і розробити ефективні стратегії їхнього збереження;

7) міжнародне співробітництво: проблеми охорони лісів часто не мають кордонів, тому міжнародне співробітництво є необхідним для об'єднання зусиль у боротьбі з такими глобальними загрозами, як незаконне вирубування лісів.

Отже, вирішення проблеми потребує комплексного підходу, який включає використання позитивного досвіду інших країн, впровадження ринкових механізмів, проведення реформ і збереження значної частини лісів у державній власності.